

EESTI LOODUS

Vaatle loodust: see kirgastab!

Tunne Eesti mesilasi!
Juhuvaatlused ja taimeatlas
Milline on meie kliima sajandivahetusel?

ISSN 0131-5862 (trüki)
ISSN 2226-5692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

2 Toimetaja veerg: Toomas Kukk

3 Sõnumid

11 EL küsib: vastab Nele Hendrikson

16 Kas looduse vaatlemine on harrastus või teadus?
Veljo Runnel arutleb loodusvaatluste sisu ja tulemuste üle: see tegevus pakub rõõmu nii loodusvaatlejale kui ka andmeid kasutavale teadlasele

24 Eesti mesilased
Villu Soon annab ülevaate kiletiivaliste rühmast, kellest tunneme peamiselt vaid kodustatud meemesilast

30 Taimede levikuatlas: uued liigid ja uued teadmised
Toomas Kukk ja Ott Luuk meenutavad uue taimeatlase koostamise lugu, atlase tähendust ja töö käigus kogunenud uut teavet

36 Tegutse teadlikult: Nutikad võimalused õppida Eesti loodust
Triin Nõu ja Martin Tikk tutvustavad nutiseadme omanikule võimalusi, mis aitavad loodust tundma õppida ja määrata

38 Tiit Kändler mäta otsast: Inimeste peletamise volikogud

40 Sada rida Eesti loodusest: Loodust saab ainult armastada!
Kristel Vilbaste

42 Üks Eesti paigake: Singli nartsissid on läinud metsikuks
Juhani Püttsepp kiidab Tartumaal Sookaldusel niinimeetatud looduslike nartsisside kasvuala: kevadisel õitseajal on vaatepilt muljet avaldav

44 Poster: Margus Opp

46 Intervjuu: Mida kurja teeb tööjõumaks?

Keskonnaekspert **Kristjan Piirimäed** küsitlenud **Juhan Javois**

52 Maailma maad: Eesti linnuvaatlejad Floridas

Uku Paal meenutab linnuvaatlusretke kavandamist, tegelikkust ja tulemusi: tasub käia Ameerikamaal linde vaatlemas

58 Milline on Eesti ilmastik aastal 2100?

Ain Kallis on võtnud vaatluse alla kliimatsenaariumid: millised muutused on tõenäolisemad ning mis võib juhtuda halvima stsenaariumi korral?

62 Loodusmaja: Teadusringis saab selgeks, kuidas toit lauale jõuab
Piret Pappel tutvustab Tartu loodusmaja tundi, kus toitu valmistades õpiti füüsilikat

64 Malaria ja Eesti II
Kuulo Kutsar jätkab halltõbe käsitlevat artiklisarja vanarahva tarkusega: mida arvati haigusest vanasti ja kuidas sellega võideldi?

68 Veljo Ranniku 85. Meenutades Eesti looduskultuuri suurvaimu

70 Raamatud

71 Nuputa: ülesandeid loodusvaldkonna olümpiaadidelt

72 In memoriam: Arno Kanal, Udo Margna

74 Kroonika

78 Mikroskoop

79 Ristsõna

80 Ajalugu, sünnipäevad

Pidev, kuid mõttetu võitlus taimestikuga

Kooliõpikutes tuuakse ökoloogilise püramiidi piltidel esile, et kõige alus on taimestik, kõrgemal tulevad rohusööjad, siis mitmesugusel tasemel lihasööjad ja kõige tipus troonib tippkiskja, näiteks inimene.

Fotosünteesivad taimed annavad meile, heterotroofidele, hädavajaliku orgaanilise aine. Professor Kristjan Zobel räägib, et ta on ökoloogiaeksami saanud küsimusele „Kust kohast saavad inimesed oma elutegevuseks vajaliku süsiniku?“ küllalt tihti tudengitelt vastuseks „Õhust, süsihappegaasist“. Paraku nii elukauge arvamuse järgi süsiniku omastamine inimesel ei käi, süsinik tuleb ikka taimedest või siis taimi söönud loomadest ning taimed on seetõttu meie eluks hädavajalikud. Isegi siis, kui otsustame toituda ainult lihast.

Teisalt kõneletakse üha suurenevast ökoloogilisest jalajäljest: inimõhu olulisi ilminguid on üha suurenev fossiilsete kütuste tarbimine. Taimede tähtsust ja inimõhu arvestades on muruniitmine üks mõttetumaid tegevusi, eriti kui selle põhjenduseks tuua väited „Nii on ju alati tehtud“ või „Mida meist siis arvatakse, kui muru on niitmata“.

Üks sagedase murupügamise põhilisi pooltargumente on soetatud niidumasinade eripära: kui rohi kasvab liiga kõrgeks, siis muruniitja seda enam ei võta.

Arvatakse, et kõrgest rohust tulevad puugid

ja halltõbi (vt artiklit malaaria kohta lk 64) ning muidugi ka naab-

rite pahameel. Millegipärast peetakse nüüdisajal ilusaks ühtlast rohelist pinda, selmet tunda rõõmu mitmekesisest õierikkast rohust.

Veetsin oma lapsepõlvest olulise osa vanavanemate suures aias Tallinnas Pääskülas. Vanaisa niitis muru vikatiga ning sealt pärineb ka minu oskus vikatiga niita. Aga eks ta niitis üsnagi juhulikult, aeg-ajalt ja sedagi vanaema pealekäimisel, kui rohi oli aias kõrgeks kasvanud. Suur osa majaesimest muruplatsist, kus sai mängitud sulgpalli või midagi muud, oli üsna madalmurune pideva tallamise ja toitainevaese mulla tõttu. Nii saangi oma lapsepõlvepaiku meenutada laulusõnadega „Kus kasteheinas põlvini / me lapsed jooksimine“.

Kas praegused lapsed saavad kasteheinas põlvini joosta? Kindlasti tasub vähemasti mõelda, kas on ikka vaja kogu oma aeda või aiatagust madalmuruse hoida. Muidugi võib madal muru olla tarvilik näiteks jalgpalliplatsil ja teerajad ükselt ukseni võiksid samuti olla. Kuid kogu oma aiamaad madalmuruse hoida pole põhjendatud.

Muruniitmine võib olla lõõgastav tegevus, aga küllap on ka rohkesti neid, kellele on see tüütu kohustus. Ma julgen nii esimestele kui ka teistele pakkuda muruniitmise asemel märksa huvitavamad ja sisukamad tegevust: loodusvaatlused.

Püüdke kirja panna näiteks oma aia või elupaiga looduslikud taime- ja loomaliigid, kogu ümbritsev elurikkus. Anname selles ajakirjanumbris nõu nii linnu- kui ka taimevaatluste kohta.

Võidab see, kellel on rohkem loodusvaatlusi andmebaasis!

Toomas Kukk

Foto: Ott Luuk

EESTI LOODUS

70. aastakäik Nr 6, juuni 2019

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
742 1186, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundus ja reklaam: **Kaia-Liisa Jõesalu**
742 1143, kaia@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2019

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud
Käesolev toode on pärit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikatest
www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

